

Türk Sinemasından Örneklerle Toprağın Ödül ve Ceza İşlevleri

Nagihan Çetin

Özet

Dünyadan içine aldığını değiştirip, dönüştüren ve tekrar dünyaya sunan toprak çok çeşitli işlevlere sahiptir. Bu işlevler; aldığını tutma, can verme, temizleme, bereketlendirme vb.dir. Türk kültüründe de dünya üzerinde insanın yaşama alanı olması, tarım faaliyetlerinin temelinde bulunması, ölen insanların pek çok kültürde toprağa gömülmesi gibi özellikleriyle insan hayatında oldukça önemli bir yere sahip olan toprakla ilgili pek çok inanış oluşmuştur. Bu inanışların temelinde ise toprağın işlevleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada toprağın ödül ve ceza işlevleri üzerinde durulmuştur. Çalışma Türk sinemasından örnekler üzerinden yapılmıştır. Çalışmadaki filmler Türk sinemasının son yirmi yılı içerisinde seçilmiş; içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Seçilen filmlerin farklı senarist ve yönetmenlere ait olmasına dikkat edilerek çalışmanın örnekleminin çerçevesinin geniş tutulması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında toprağın hangi durumlarda ve amaçlarla ödül olarak kullanıldığı, hangi durumlarda ve sebeplerle ceza olarak işlev gördüğü tespit edilerek buna dayalı değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Türk Sineması, Türk Kültürü, Toprak, İşlev, Ödül, Ceza.*

The Functions Of The Land As Reward And Punishment With Examples From Turkish Cinema

Abstract

The land that is believed to be sacred, to bear no dirt and to wash away all the evil has many functions in Turkish culture. As mankind cares about no element that has a function for themselves, there have emerged a lot of beliefs about the land. For, it has a very significant place in human life due to the fact that it is the living place for people on earth, it is the center of agricultural activities and the dead are buried under the ground in many different cultures. And the functions of the land are at the center of these beliefs.

In this paper, the functions of land as reward and punishment are emphasized. The study has been done through the examples from Turkish cinema. The films in the study have been selected from the Turkish cinema in the last 20 years. By paying attention to choose films from different directors and screenwriters, it is aimed to broaden the variety of the samples. In the study, in which cases and what purposes the land is used as reward and in which cases and causes it is used as punishment are determined.

Keywords: *Turkish Cinema, Turkish Culture, Land, Function, Reward, Punishment*

I Giriş

İnsanın tabiat karşısında ürettiği her şey olarak tanımlanabilen kültür, tabiata karşı üretilirken tabiat tarafından da şekillendirilmektedir. Bu şekillendirmede tabiat unsurlarının insan ve toplum bünyesinde edindikleri yer, yüklendikleri işlevler ve taşıdıkları anlamlar etkindir. Birçok kültürel ve dini yapıda anasırı-erbaa olarak tanımlanan, tabiatın temelinde olduğu düşünülen su, ateş ve havanın yanında yer alan toprak, söz konusu kültürler içerisinde yaratılış mitlerinden eskatoloji tasavvurlarına kadar yer bulmaktadır. Örneğin “Geçmişten bu yana insanın değer verdiği önemli unsurlardan biri olan toprak, dünya milletleri tarafından çeşitli dönemlerde farklı anlamlar kazanmış ve birtakım değerlerle anılmıştır. Bunlardan en belirginini kadınlı toprak arasında kurulandır. Toprak, canlılara besin, yuva sağlaması özelliğiyle kadınlı özdeşleştirilmiş doğurganlık vasfı yüklenerek onurlandırılmıştır” (Güven, 2018: 96). Toprağın Türk kültüründe de yerine getirdiği işlevler sebebiyle birçok anlamları yüklenerek yer edinmiş bir unsur olması onun, inanç inaniş, sözlü edebiyat, halk hekimliği, el sanatları, halk botaniği gibi birçok alanda etkin olarak kullanılmasını sağlamıştır. Toprağın Türk kültüründeki yerini ve toprağa dayalı kabulleri genel hatları ile şu şekilde özetlemek mümkündür:

Türk kültüründe yaşlılar “eski toprak” olarak nitelendirilirken bitkin insanların üzerine ölü toprağı serpildiği söylenir. Elindekiyle yetinmeyene “Gözünü toprak doyursun” diyerek beddua edilirken, ölene “Toprağı bol olsun” diye dua edilir. Toprağa dokunmak, toprak yemek, toprakta yatmak şifa vesilesi olarak kabul edilir. Âşık edebiyatında topraktan her ayrılık gurbet, toprağa her varış sıldır. Bir karış toprak için cinayetler işlenirken vatan toprağını savunmamak, askerden kaçmak “hainlik” olarak tanımlanır. Özellikle köyünden büyük şehirlere göçen kişilerin yaşlandıkları zaman, öldüklerinde köylerine gömülmelerini vasiyet etmeleri yaygın ve kabul gören bir dilektir. Bu kültür içerisinde bir yandan teolojik olarak Hz. Adem’in yaratılışına atıfta bulunularak “Aynı topraktan geldik biz bize benzeriz” diye türkü yakılırken aynı köyün, şehrin insanları farklı bir grubun içerisinde kendilerini ötekenden ayırmak için “Toprağım” şeklinde bir nitelendirmeyi tercih edebilmektedir. Türk kültüründe toprağa dayalı inanç inaniş ve genel kabuller bu şekilde iken toprağın işlevleri çok daha çeşitli ve hayatın olağan akışı içerisinde toprağın fiziki ve kimyasal özellikleriyle de uyumlu ve halk kültürü tarafından hem desteklenen hem de bu kültürü biçimlendiren bir nitelik taşımaktadır.

1-Tarımın temel unsuru topraktır. Her ne kadar bugün için farklı yöntemlerle, topraksız, suni ortamlarda tarım yapma girişimleri olsa da tarım için toprak önemini hâlâ korumaktadır (Anaç, 2016; Gül, 2012; URL-1).

2-Tarımın temel ögesi olmasının yanında toprak, yiyecek içeceklerin pişirilmesinden, sunumuna, sunumundan depolanmasına kadar kullanılan bir araçtır (Kasapoğlu Akyol, 2012: 316-333). Arkeolojik kazılar sonucu elde edilen veriler insanlığın tekâmülünde ateşin bulunmasını takiben toprağın pişirilerek tencere benzeri aletler yapıldığını ve avcı toplayıcı olan insanlığın yerleşik hayata geçerek elde ettikleri ürünleri pişirmelerinde toprak kapların rolünü göstermektedir. Yeme içme alışkanlığındaki bu değişimin insanın fiziksel özellikleri yanında zihinsel olarak gelişimine de katkı sunduğu bilinmektedir.

3-Toprak bir dinlenme aracıdır. Toprakla uğraşan, toprağa değen insanların daha sağlıklı, dingin oldukları düşünülmekte ve bu durumun bilimsel açıklaması günümüzde bilim insanları tarafından yapılmaktadır. Bilim insanlarının, insanların toprakla temasını arttıracak projeler üzerinde çalışması, alternatif tıbbın yanında modern tıp doktorlarının da hastalarına toprakla temas etmelerini önermeleri toprağın bu işlevindedir.

4-Toprak bir temizlik, temizleme aracıdır. Türkçedeki “Toprak kir tutmaz” sözü bu kabulün bir tezahürüdür.

5-Toprak gizler. Toprak, insanlar için gizleme işleviyle her zaman önemli olmuştur. İster mitolojik ister dini bilgi olarak kabul edilsin, ilk insanlar olarak bilinen Hz. Adem ile Hz. Havva'nın çocuklarından Kabil'in Habil'i öldürdükten sonra cesedini ne yapacağını bilmediği anda, bir karganın toprağı eşerek ölmüş başka bir kargayı gömdüğünü görmesi üzerine, Kabil'in de toprağı kazarak kardeşi Habil'i gömmesi, bugün için de dünya üzerinde pek çok kültürde, Türk kültürü de dâhil, ölenin toprağına gömülmesi toprağın gizleme işlevindedir. Çünkü "Toprak, büyük dinî geleneklerin insanoğlunun yaratılışını içeren anlatılarında temel unsur olarak ele alınır. Toprağına, hem yaşam döngüsünün başlangıç maddesi olarak hem de insanın ölümlü oluşunun sembolizmi anlamında güçlü bir vurgu söz konusudur. Toprak unsurunun merkezî bir konumda olduğu sembolik ve büyüsel nitelikte birçok inanış, ritüel ölüm etrafında kümelenmiştir" (Eren, 2012: 260).

6-Toprağın gizleme işlevinin etkin olduğu bir başka konu madenlerdir. Altın, gümüş, elmas, kömür gibi değerli madenlerin toprak altında olması, toprağın bir bakıma doğal olarak bunları gizlemesidir. Bu gizleme aynı zamanda toprağın doğurgan, anne/ana, dişil olarak kabul edilmesiyle de doğrudan ilgilidir. Toprak, kendi içerisindeki sınıflamalarda demir gibi eril ve altın gibi dişil olarak kabul edilen madenlerin hepsini gizleyip sonrasında doğurma işlevine sahiptir. Uğur Çerikan bu durumu "Türk kültüründe toprak, su kaynaklarını, madenleri ve tüm cevherleri içinde saklayan bir hazinedir. Bu hazine, içindeki yararlı maddeleri bir ana sütü gibi besleyerek üretimi ve çoğalmayı destekleyen doğurgan bir ana görevi üstlenmiştir" şeklinde ifade etmektedir (Uğur Çerikan, 2018: 625).

7-Topraktan yaratılır, üretilir. Yaratılış mitlerinden semavi dinlere varıncaya kadar birçok yapıda insanın topraktan yaratıldığı inanışı yaygındır. Örneğin, Kur'an-ı Kerim'de "Muhakkak sizi topraktan yarattık..." (Hacc, 22/5) mealinde pek çok ayetle insanın topraktan yaratıldığı vurgulanmıştır. İnsanın topraktan yaratıldığına inanıldığı gibi, besin maddelerinin çoğu da elverişli koşulların oluşmasıyla topraktan yetiştirilir, üretilir. Toprak bu yaratma özelliği ile kadın rahmi ile özdeşleştirilmiş, toprağına tohumun ekilmesi durumu toprağın gebeliği olarak tanımlanmış ve hasat alınması toprağın doğurması şeklinde yorumlanmıştır (Salman, 2013: 47-59).

8-Toprak, insanların maddi ihtiyaçlarıyla birlikte estetik ihtiyaçlarına da cevaplar sunar. Toprağın, heykeltıraşlık, çinicilik, çömlekçilik gibi birçok sanat ve zanaatta hammadde olarak kullanılması da sağaltıcı işleviyle bağlantılı bir diğer işlevi olarak belirtilebilir.

9-Toprak, ödül ve cezadır. Özellikle insanın toprağına bağımlı olarak yaşaması ve toprağın ekonomik güç olarak algılanması sebebiyle Türk kültüründe toprak bir ödül ve ceza aracı olarak kullanılmaktadır. Destanlarda, halk hikâyelerinde yer verilen evlenen kişiye toprak verilmesi uygulaması özellikle reel hayatta köy hayatı içerisinde de devam etmektedir. Aileler evlenen erkek çocuklarına toprak vererek hem evlilikleri için onları ödüllendirmekte hem de yaşamlarını idame ettirebilecekleri aracı onlara sunmaktadırlar. Bir kişinin elinden toprağının alınması ya da toprağının kullanılamaz hale gelmesi ya da getirilmesi ise ceza olarak değerlendirilmektedir.

Hâsılı Türk kültüründe toprak; ev, vatan, namus, aidiyet, sıra, kadın, ana, bereket, temizlenme, arınma, şifa, dinlenme, zenginlik, ödül ve cezadır. Bu çalışmanın konusu ise Türk sinemasının son dönem filmlerinde ödül ve ceza olarak topraktır.

I Türk Sinemasında Toprak

Türk sinemasında toprak sıklıkla işlenen bir konu iken toprak temasının işlendiği sinema filmleri çoğunlukla “toprak ağalığı” ve “köy yaşamı” üzerine kurgulanmıştır. Gerek köy hayatının gerekse toprak ağalığının merkezinde yer alan “Toprak köylü için yemek, statü, sevda demektir. Bu nedenle de kutsaldır” (Pösteği, 2012: 143).

“1930’lu yıllardan 2000 yılına kadar Türkiye’de 405 tane köy konulu film çekildiği bilinmektedir” (URL-2). Bu filmlerde, sıklıkla toprak sahibi olan ağa ve ağadan toprağını, bir bakıma yaşam hakkını almaya çalışan köylü kavgası işlenmiştir. Çünkü “Toprak mücadelesi insanlık kadar eskidir aslında. Bu sefer köy fonunda olsa da her çağda ve her zamanda gücün sembolü topraktır. Toprak savaşında güçlü olanın daha avantajlı olduğu açıktır” (Pösteği, 2012: 160).

Türk sinemasında toprağın köy hayatındaki yerini ağanın gücü, köylünün toprak için çalışması, toprağını kaybedince ne durumu düştüğü, toprağın verimli olması ya da olmaması, toprak için verilen resmi ve gayri resmi mücadelenin yeri, önemi gibi konular çok boyutlu olarak ele alınırken, yukarıda sözü edilen toprağın, tedavi, arınma, temizlenme, yaratılış, gizleme, psikolojik rahatlama, estetik ihtiyacını giderme gibi diğer işlevleri az da olsa yer almaktadır. Toprağın bu işlevleri yanında ödül ve ceza işlevleri de üzerinde çok durulmasa da yer verilen işlevlerdendir. Ödül, “Bir başarı karşılığında verilen armağan, mükâfat; bir iyiliğe karşılık verilen armağan, mükâfat” (URL-3) iken ceza, “Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım; suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı yasaların öngördüğü yaptırım”dır (URL-4).

Türk sinemasında toprağın ödül olması da ceza olması da iki boyutlu olarak görülmektedir. Bunlardan ilki insan ile insan arasında, diğeri ise insan ile yaratıcı ya da tabiat/toprak ana arasındadır. Toprağın ödül işlevi, örneğin insanın insana toprak, yer yurt vererek ödüllendirmesinde olduğu gibi, insan ile insan arasındayken; toprağın bereketli olması, ürünün fazla olması insan ile yaratıcı ya da tabiat arasındaki ödüllendirir. Aynı şekilde insanın toprak yutturularak, toprağa gömülerek cezalandırılması insan ile insan arasındaki bir cezalandırma iken, toprağın bereketsiz olması, mahsul vermemesi, toprak kaymaları yaratıcı ya da tabiatın insanı cezalandırması olarak yorumlanmaktadır. Her ne kadar insan ile yaratıcı ya da tabiat arasındaki cezalandırma ilişkisine dayalı görüş, toprak kaymaları gibi afetlerde insanın hatasını ya da ihmali göz ardı ediyor gibi görülse de aslında yaratıcının ya da tabiatın cezalandırması, yukarıdaki tanımda yer verilen cezanın uygunsuz davranışlarda bulunanlara karşı uygulanan bir yaptırım olduğu özelliğinden bağımsız değildir.

Bu çalışmada dram, polisiye, fantastik gibi farklı türlerden seçilen konu ya da temasında doğrudan toprağın yer almadığı fakat toprağın ödül ve ceza işlevlerine yer verilmiş olan yapımlar incelenmiştir.

I Toprağın Ödül ve Ceza İşlevlerine Türk Sinemasından Örnekler

O da Beni Seviyor

(URL-5)

Film, 2001 yapımı, dram/duygusal türündedir. Filmde askerden gelen üç arkadaş sonraki yaşamlarında ayrı düşmemek için aynı yerden toprak alırlar. Sonrasında taraflardan ikisi bu toprakların işe yaramadığını söyleyerek satmak ister. Birinin kardeşi, birinin oğlu elde edecekleri para ile geleceklerini planlamak istiyorlardır. Bu arkadaşlardan birinin (Kemal'in) annesi toprağın insan için olduğunu ve satmalarını söyler. Fakat Kemal'in kardeşini terk eden kocası gelip topraklar hakkında konuşacaklarını, karısının lafının geçmeyeceğini söyleyince karısı tarafından bıçaklanır. Kadın (Saliha) akıl hastanesine yatırılır. Filmin sonunda bir kadın "Allah kimseyi toprağından yurdundan ayırmaya" şeklinde dua eder. Çünkü insanın ait olduğu topraktan ayrılışı gurbet olarak kabul edilir ve gurbet özlem, acı, ayrılık, yalnızlık gibi birçok kavramla bir anlam çerçevesine sahip olduğundan istenmeyen, "kötü", "ceza" olan bir durumdur.

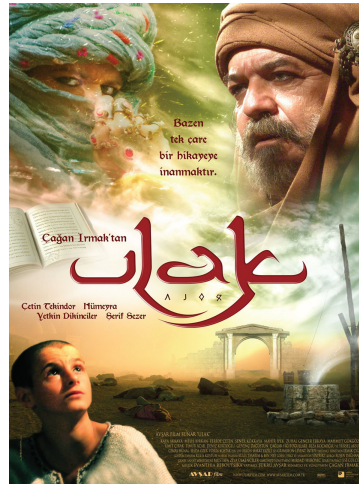
**Hacivat Karagöz
Neden Öldürüldü?**

(URL-6)

Film, 2006 yapımı dram/komedi türündedir. "Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü" filmi, Orhan Gazi döneminde Anadolu topraklarında geçmektedir. Hacivat elçilik yapan kurnaz bir tipken Karagöz masum bir Yörük'tür. Çeşitli olaylarla bu ikisinin yolları keşişir ve Orhan Gazi huzurunda bir temaşa sergilerler. Fakat bu temaşada şakayla karışık olarak dönemin devlet adamlarının yaptıkları hırsızlıklardan bahsederler. Orhan Gazi'nin bu gösteri çok hoşuna gider ve bu ikiliyi ödüllendirmek ister. Vereceği ödül ise topraktır. "Şu Yörük ile Hacivat'a da bol bol arazi verin de çoğalsınlar".

Ulak

(URL-7)

Film, 2007 yapımı, dram/gizem türündedir. Filmde insanları doğruya iletmeye çalışan Mehmet ve arkadaşları kötüler tarafından öldürülür. Köye ulak olarak gelen İbrahim her şeyi bildiğini, kötülerini ve yaptıkları kötülüğü herkese anlatacağını söyler. Onu da öldürmeye kalkışsınlar fakat İbrahim kurtulur. Onu öldürmeye kalkanları toprak içine alır ve cezalandırır. Filmde kötülerin sonu "Ve toprak azizliğini gösterdi..." şeklinde bildirilir. Bu söz toprağın aziz, kutsal olarak kabul edildiğinin de bir göstergesidir.

Ejder Kapani

(URL-8)

Film, 2009 yapımı gerilim/polisiye türündedir. Ensar, askerliğini Güneydoğuda yapıp evine dönen bir askerdir. Kız kardeşine, iki kişinin tecavüz ettiğini, bu yüzden kardeşinin intihar ettiğini öğrenir. Bunun üzerine kardeşinin mezarında “Seni kirletenlerin gırtlığına şu mezarın toprağını sokmazsam bana da bundan sonra şerefsiz Ensar desinler.” şeklinde yemin eder. Fakat yeminini yerine getiremeden ölür. Ölmeden hemen önce yanında olan komiser Celal’e “Yemin ettim, kardeşimin toprağını gırtlaklarına sok.” der. Komiser Celal de bu isteği yerine getirir ve sadece Ensar’ın kardeşine tecavüz edenleri değil, o yıl afra hapisten çıkan, çoğunluğu çocuklara taciz ve tecavüzden ceza almış olan yirmi beş civarında kişiyi öldürür. Bunu yaparken de adı “Ejder” olan bir tür hayvanla öldürdüklerine işkence eder. Ölenlerin vücutlarından toprak parçaları çıkar. Komiser Celal, böylelikle hem Ensar’ın vasiyetini yerine getirir hem de geçmişte tecavüzle öldürülmüş olan dört yaşındaki kendi kardeşinin intikamını da almış olur.

New York'ta Beş Minare

(URL-9)

Film, 2010 yapımı, aksiyon/kara film/macera/polisiye/politik içeriklidir. Film kan davasından kaçan Hacı Gümüş ile onu bulup öldürmek için polis olan Fırat Baran’ın hikâyesini anlatmaktadır. Hacı Gümüş’ün ağabeyi, Fırat’ın babasını öldürmüştür, fakat suçu Hacı Gümüş üstlenmiş ve yurtdışına kaçmıştır. Orada çok iyi bir insan olarak bilinmektedir. Hacı, olanlar için çok üzgündür, kan davasından da çok şikâyetçidir. Suçu üstlenmesinin cezasını da yıllarca vatanından, toprağından ayrı kalarak çekmektedir. Filmin sonunda Fırat, Hacı Gümüş’ü yakalar, Türkiye’ye getirir ve sorgusunda babasını aslında onun öldürmediğini öğrenir. Hacı’dan af diler ve onu memleketeye, senelerdir gitmediği, doğduğu topraklara götürmek ister. Hacı Gümüş aslında oraya gittiğinde Fırat olmasa da başka biri tarafından öldürüleceğini bilmektedir, fakat hem hasret olduğu toprakları görmek hem de annesine kavuşmak için gider. Gittiği zaman da Fırat’ın dedesi tarafından öldürülür.

I Sonuç Ve Değerlendirme

Türk sinemasında toprak denilince akla ilk olarak köy filmleri, toprak sahipliği, yoksunluğu ve ağalık konuları gelmektedir ve toprak üzerine yapılmış çalışmalar da bu minvaldedir. Toprak, köy insanının dramatik hayatında köylünün edinmek ya da korumak için mücadele verdiği, ağa ya da beyin ise zenginliğinin, gücünün göstergesi olarak işlenmiştir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde toprağın Türk kültüründeki yeri inanç, inanış ve genel kabuller ekseninde sunularak toprağın yüklendiği işlevler tespit edilerek açıklanmıştır. Çalışmanın devamında Türk sinemasında toprağın ne şekillerde yer aldığı üzerinde durularak Türk sinemasının son yıllardaki örnekleri üzerinden toprak merkezli bir inceleme yapılmıştır. Yapılan incelemede konunun odak noktasına dayalı olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmada Türk kültüründe birçok anlam ve işleve sahip olan toprağın Türk sinemasında da kendisine yer bulduğu, bu yer buluşun toprağın insandan insana ve yaratıcıdan /tabiattan insana şeklinde iki türlü ve ödül ile ceza olarak iki zıt işlevli olarak gerçekleştiği görülmüştür. Ulak ve Ejder Kapanı'nda toprağın ceza işlevleri ön planda iken, Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü filminde toprak bir ödül olarak kullanılmıştır. New York'ta Beş Minare ve O da Beni Seviyor filmin de ise toprak sahibi olmak, doğduğu topraklara dönmek ödül iken toprak için kavgaların çıkması, yıllar sonra dönülen memleket toprağında öldürülmek cezadır. Yapılan incelemede toprağın ödül ve ceza işlevinin iki boyutlu olduğu görülmüştür. Ulak filminde, Mehmet'i, arkadaşlarını ve İbrahim'i öldürenleri toprak içine alarak cezalandırmış, ceza yaratıcıdan/tabiatın insana gelmiştir. Ejder Kapanı'nda ise çocuklara tecavüz edenler, Ensar'ın vasiyeti ile Celal tarafından boğazlarına toprak sokularak cezalandırılmışlardır. Ceza, insandan insana şeklinde verilmiştir. Yine, Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü filminde Hacivat ve Karagöz'e Orhan Gazi tarafından bağışlanan toprakla ödül insandan insana sunulurken, New York'ta Beş Minare filminde Hacı Gümüş'ün yıllar sonra vatanına, doğduğu topraklara kavuşması yaratıcıdan insana verilen bir ödül olarak görülmektedir.

Teşvik ve men etme, yöneltme ve sakındırma, takdir etme ve cezalandırma araçları olarak kabul edilen ödül ve ceza mekanizmasında, ödül ve ceza olarak kullanılacak aracın birey için anlamlı ve etkili olması gerekliliğinden hareketle toprağın incelenen yapımlarda bir araç olarak kullanılmasının onun kültürel olarak yüklenmiş olduğu anlam ve işlevlere dayalı olduğu sonucuna varılmıştır.

I Kaynakça

- Anaç, D., Edit. (2016). Topraksız Tarım ve Bitki Besleme Teknikleri, İstanbul, Nobel Yayınları.
- Eren, M. (2012). "Türk Kültüründe Ölüm ve Toprakla İlgili İnanış ve Ritüeller", ACTA TURCICA, Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Yıl 4, Sayı 1, Ocak 2012 "Kültürümüzde Toprak", Ed. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, 259-271.
- Gül, A. (2012). Topraksız Tarım, İstanbul, Hasad Yayıncılık.
- Güven, F. (2018). "Topraktan Yurda Mitin Dönüştürücülüğü", Dil ve Edebiyat Araştırmaları, Ed. Güray Alpar, iksad Yayınevi.
- Salman, M. (2013). "Tohum ve Toprak Metaforu Üzerinden Bir Olağanüstü Doğum Ritüeli: Buğday Oğullar, Mercimek Kızlar", folklor/edebiyat, cilt 19, sayı 74, 2013/2, 47- 59.
- Kasapoğlu Akyol, P. (2012). Kullanım Şekilleri ve Geleneğiyle Kültürümüzde Toprak, ActaTurcica, Yıl IV, Sayı 1, Ocak 2012, "Kültürümüzde Toprak", Edit. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, 316-333.
- Pöstek, Nigar (2012). Türk Sinemasında Toprak Mülkiyetine Bakış, Acta Turcica, Yıl IV, Sayı 1, Ocak 2012, "Kültürümüzde Toprak", Edit. Emine Gürsoy Naskali, Hilal Oytun Altun, 141-171.
- Uğur Çerikan, F. (2018), Türk Kültüründe Demir, Ankara, Grafiker Yayınları.
- URL-1: Topraksız Yetiştiricilikte Kullanılan Sistemler, <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata/Belgeler/Digerbelgeler/Topraks%C4%B1zk%C3%BCIt%C3%BCrHP%C4%B1nar.pdf> (Erişim tarihi: 10.08.2020).
- URL-2: Kara, M. (2016). <https://www.evrensel.net/yazi/78164/sinemamizda-koy-filmleri>, (Erişim tarihi: 4.09.2017).
- URL-3: Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim tarihi: 10.08.2020).
- URL-4: Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim tarihi: 10.08.2020).
- URL-5: O da Beni Seviyor, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-80108/>, (Erişim tarihi: 10.08.2020).

16.09.2020).

URL-6: Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü, <https://medium.com/mozartcultures/hacivat-karag%C3%B6z-neden-%C3%B6ld%C3%BCr%C3%BCld%C3%BC-film-m%C3%BCzikleri-%C3%BCzerinden-bir-i%CC%87nceleme-20e1f4e841ee>

URL-7: Ulak, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-133440/>, (Erişim tarihi: 16.09.2020).

URL-8: Ejder Kapanı, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ejder_Kapan%C4%B1, (Erişim tarihi: 16.09.2020).

URL-9: New York'ta Beş Minare, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-186864/>, (Erişim tarihi: 16.09.2020).

URL-10: O da Beni Seviyor, <https://www.intersinema.com/o-da-beni-seviyor-filmi/>, (Erişim tarihi: 26.08.2020).

URL-11: Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü?, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-110141/>, (Erişim tarihi: 26.08.2020).

URL-12: Ulak, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-133440/>, (Erişim tarihi: 26.08.2020).

URL-13: Ejder Kapanı, https://tr.wikipedia.org/wiki/Ejder_Kapan%C4%B1, (Erişim tarihi: 26.08.2020).

URL-14: New York'ta Beş Minare, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-186864/>, (Erişim tarihi: 26.08.2020).

Ekler

Ek 1:

Filmin Adı: O da Beni Seviyor

Yönetmeni: Barış Pirhasan

Senaryo Yazarı: Barış Pirhasan

Yapımcı: Abdullah Baykal

Oyuncuları: Lale Mansur, Luk Piyes, Ece Ekşi, Ali Ökçelik, Ayla Algan.

Vizyona girdiği tarih: 12.10. 2001 (URL-10).

Ek 2:

Filmin Adı: Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü

Yönetmeni: Ezel Akay

Senaryo Yazarı: Levent Kazak

Yapımcı: Bahadır Atay, Serkan Çakarer

Oyuncuları: Beyazıt Öztürk, Haluk Bilginer, Şebnem Dönmez, Güven Kıraç, Ayşen Gruda

Vizyona girdiği tarih: 17.02. 2016 (URL-11).

Ek 3:

Filmin Adı: Ulak

Yönetmeni: Çağan Irmak

Senaryo Yazarı: Çağan Irmak

Yapımcı: Şükrü Avşar

Oyuncuları: Hümeyra, Çetin Tekindor, Yetkin Dikinciler

Vizyona girdiği tarih: 25.01.2008 (URL-12).

Ek 4:

Filmin Adı: Ejder Kapanı

Yönetmeni: Uğur Yücel

Senaryo Yazarı: Kubilay Tat

Yapımcı: Erol Avcı

Oyuncuları: Uğur Yücel, Kenan İmirzalıoğlu, Nejat İşler, Berrak Tüzünataç

Vizyona girdiği tarih: 22.01. 2010 (URL-13).

Ek 5:

Filmin Adı: New York'ta Beş Minare

Yönetmeni: Mahsun Kırmızıgül

Senaryo Yazarı: Mahsun Kırmızıgül

Yapımcı: Murat Tokat

Oyuncuları: Mahsun Kırmızıgül, Haluk Bilginer, Robert Patrick, Mustafa Sandal

Vizyona girdiği tarih: 5.11.2010 (URL-14).